ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนไทเกาะกง ประเทศกัมพูชา

Relationship between Language and Identity of Tai Koh Kong in Cambodia

สัมผัส แฮม / Samphos Hem

ภาควิชาภาษาไทย สถาบันภาษาต่างประเทศ มหาวิทยาลัยภูมินท์พนมเปญ ราชอาณาจักรกัมพูชา
Department of Thai, Institute of Foreign Languages, Royal University of Phnom Penh, Cambodia

Email: samphos77@gmail.com

Received: June 4, 2023
Revised: July 19, 2023
Accepted: July 20, 2023

Abstract

This research paper aimed to study the relationship between language and identity of Tai Koh Kong in Koh Kong Province Cambodia. In this study, the researcher used the concept of ethnic identity to collect ethnographic data in three communities: Tropeang Rung, Koh Kapi, and Praek Svay in Khemarak Phoumin District, Koh Kong Province, Cambodia. To conduct the study, the survey was applied for participant and non-participant observation including the method of conversation with the Tai Koh Kong people by asking their personal history, community history, beliefs, rituals and daily life in the community. The results showed that language and identities of Tai Koh Kong were inextricably linked. Language was a tool that presents the identity of the Tai Koh Kong people by using names, the use of language in daily life and ethnography of communication. Therefore, the use of language can make the people of Tai Koh Kong present their identity and adopt themselves in a society that are same and different from others.

Key words: Ethnography for Communication, Identity, Tai Koh Kong, Language

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ของคนไทเกาะกง ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวคิดเรื่องอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และภาษาศาสตร์เชิงสังคม โดยเก็บข้อมูลเชิงชาติพันธุ์วรรณนาในสามชุมชนได้แก่ ชุมชนตรอเปียงรูงในอำเภอเกาะกง ชุมชนเกาะกะปิในอำเภอเกาะกง และ ชุมชนแปรกวายในอำเภอเขมรภูมินท์ จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ในการดำเนินการศึกษานั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสำรวจพื้นที่ การสังเกตการณ์โดยมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม รวมทั้งใช้วิธีการสนทนากันกับคนไทเกาะกง โดยขอให้เล่าถึงประวัติส่วนตัว ประวัติของชุมชน ความเชื่อ พิธีกรรม และการดำรงชีวิตประจำวันในชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ภาษาและอัตลักษณ์ของคนไทเกาะกงมีความสัมพันธ์กันที่ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ภาษาเป็นเครื่องมือที่ได้นำเสนออัตลักษณ์ของคนไทเกาะกงได้อย่างเด่นชัดจากการใช้ชื่อในฐานะเป็นป้ายฉลาก ลักษณะของการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการสื่อสาร ดังนั้น จากการใช้ภาษานั้นสามารถทำให้คนไทเกาะกงได้นำเสนอและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนในสังคมที่มีความเหมือนและความแตกต่างจากคนอื่น

คำสำคัญ: ชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการสื่อสาร, อัตลักษณ์, ไทเกาะกง, ภาษา

บทนำ

จังหวัดเกาะกงเป็นจังหวัดที่มีคนเชื้อสายไทยมากที่สุดในกัมพูชา เนื่องด้วยลักษณะภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์การเมือง ปัจจุบันเกาะกงเป็นจังหวัดชายแดนของกัมพูชาที่ติดกับอ่าวไทยและจังหวัดตราด ประเทศไทย และมีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจคือ ตอนปลายคริสต์ศตวรรษที่ 13 เป็นช่วงเวลาที่สยามแพร่อำนาจทางการเมืองเข้ามาในดินแดนทางบกของเอเชียตะวันออกเชียงใต้ และเป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรเขมรได้เสื่อมอำนาจในการปกครองดินแดนและเสียดินแดนให้สยาม ต่อมาสยามจึงได้ปกครองภาคตะวันตกเฉียงเหนือของกัมพูชา (จังหวัดพระตะบอง ศรีโสภณ และเสียมราฐ) จนมาถึงปีคริสต์ศักราช 1907 ฝรั่งเศสกับสยามได้ลงนามสนธิสัญญาเพื่อยกคืนจังหวัดพระตะบอง ศรีโสภณ และเสียมราฐ ให้แก่กัมพูชา ในขณะเดียวกันฝรั่งเศสก็คืนจังหวัดตราดให้แก่สยาม (Schliesinger, 2011, pp. 63-64) ในสมัยรัชกาลที่ 4 พื้นที่เกาะกงถูกเปลี่ยนชื่อเป็น “ปัจจันตคีรีเขตร” ต่อมารัฐบาลไทยกับฝรั่งเศส ได้ตกลงทำสัญญาแบ่งปันดินแดนกันขึ้นใหม่อีกฉบับ ลงวันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2449 หรือ ร.ศ. 125 ฝรั่งเศสยอมคืนเมืองตราดให้แก่ไทย แต่ไม่ได้ยกพื้นที่เกาะกงให้กับไทย เกาะกงจึงกลายเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งของประเทศกัมพูชา ความสัมพันธ์ของไทยกับกัมพูชามีกระทบกระทั่งกันมาก และมีการตัดความสัมพันธ์ทางการทูตหลายครั้ง ช่วงที่ความสัมพันธ์ไทยกับกัมพูชามีความตึงเครียดนั้น รัฐบาลกัมพูชาได้ปฏิบัติอย่างเข้มงวดกับคนไทเกาะกง พยายามดัดแปลงคนไทเกาะกงให้กลายเป็นกัมพูชาให้มากที่สุด เช่น การส่งพระภิกษุชาวกัมพูชาเข้าประจำตามวัดต่าง ๆ นำแบบแผนการบำเพ็ญกุศลและประเพณีต่าง ๆ เพื่อไปเผยแพร่แก่คนไทเกาะกง ส่งครูไปสอนหนังสือภาษาเขมร ภาษาฝรั่งเศสให้แก่เด็ก ส่วนภาษาไทย หนังสือไทย ห้ามพูดห้ามสอนโดยเด็ดขาด และได้ออกกฎข้อบังคับห้ามพูดภาษาไทย ถ้าใครพูดจะถูกปรับเป็นเงินครั้งละ 50 เรียล (สกุลเงินเขมร) หากพูดอีกจะถูกลงโทษเป็นทวีคูณ การลงโทษคนที่พูดภาษาไทยลงโทษกันได้ง่าย ไม่ว่าจะเป็นนายทหาร ข้าราชการ ก็มีสิทธิลงโทษได้ บางครั้งมีการเขียนป้ายแขวนคอเป็นคำสารภาพความผิดเพื่อประจานให้คนทั่วไปได้รู้ (Yothaphirom, 2008) ทำให้คนไทเกาะกงที่อาศัยอยู่ในเกาะกงต้องอพยพย้ายถิ่นฐาน

เข้าไปอยู่ในพื้นที่จังหวัดตราด เพราะปัญหาการเมืองระหว่างประเทศไทยและกัมพูชา และปัญหาการเมืองภายในของกัมพูชาเอง เกาะกงได้ถูกยกระดับให้เป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศกัมพูชาเมื่อปี ค.ศ.1959

จากประวัติความเป็นมาของจังหวัดเกาะกงดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคนไทเกาะกงได้ปักหลักจับพื้นที่อยู่ในพื้นที่เกาะกงจากรุ่นสู่รุ่น แม้ว่าฝรั่งเศสได้คืนพื้นที่เกาะกงให้แก่กัมพูชาแล้วก็ตาม คนกลุ่มนี้ยังมีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับคนไทยจังหวัดตราด ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ไทเกาะกงตามแนวการศึกษาของ Phakdeephasook (2561) ที่ได้ศึกษาภาษาเกี่ยวข้องกับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ในมิติต่างๆ โดยนำแนวคิดอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ (ethnic identity) และแนวคิดชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร (ethnography of communication) ของชาวิลส์ ทรอยก์มาช่วยอธิบายเพิ่มเติมเรื่องการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์อีกด้วย

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับอัตลักษณ์ของคนไทเกาะกง ประเทศกัมพูชา

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตเชิงพื้นที่

ผู้วิจัยจะเลือก 3 ชุมชน เป็นพื้นที่วิจัย ได้แก่ ชุมชนเกาะกะปิ ชุมชนตระเปียงรูง และชุมชนแปรกสวาย สำหรับเหตุผลเลือกชุมชนดังกล่าว มีดังนี้

1) ทั้ง 3 ชุมชน กลุ่มคนสามารถใช้ได้ทั้งภาษาเขมรและไทย

2) กลุ่มชาติพันธุ์ในชุมชนดังกล่าวยังใช้ภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

3) กลุ่มชาติพันธุ์ไทในชุมชนดังกล่าวยังจัดพิธีกรรมและอนุรักษ์วัฒนธรรมไว้

ขอบเขตเชิงเนื้อหา

ผู้วิจัยจะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกงในประเทศกัมพูชา

ผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มคนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทที่อยู่ในชุมชนตระเปียงรูง เกาะกะปิ และแปรกสวาย โดยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักมาสัมภาษณ์ในแต่ละพื้นที่

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงภาษาศาสตร์สังคมด้านชาติพันธุ์วรรณนา (ethnography) ที่ศึกษาสิ่งต่าง ๆ ในสภาพธรรมชาติพยายามทำความเข้าใจ หรือตีความปรากฏการณ์ในแง่ของความหมายที่ผู้คนนำมาสู่พวกเขา" (Denzin & Lincoln, 2000, p. 3) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ สภาพแวดล้อมตามธรรมชาติถูกมองว่าเป็นแหล่งโดยตรงและองค์ประกอบสำคัญสำหรับการศึกษา และเกี่ยวข้องกับสิ่งที่เกิดขึ้น การออกแบบการวิจัยเชิงคุณภาพได้รับการคัดเลือกเนื่องจากลักษณะของการออกแบบ และมุ่งเน้นที่สถานการณ์เฉพาะหรือ

ผู้คนโดยเน้นที่คำมากกว่าข้อมูลตัวเลข (Maxwell, 2005) การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพให้ข้อมูลตามบริบทและประสบการณ์ส่วนตัวเพื่อช่วยให้นักวิจัยตีความข้อมูลในแง่ที่ว่าข้อมูลประกอบขึ้นเป็นความรู้ที่สร้างทางวัฒนธรรม (Mannik & McGarry, 2017) กล่าวโดยย่อ วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพสามารถใช้เพื่อ “สำรวจประเด็นสำคัญที่ไม่ค่อยมีใครรู้จักเพื่อให้ได้มาซึ่งความเข้าใจใหม่ ๆ และสามารถใช้เพื่อให้ได้รายละเอียดที่ซับซ้อนเกี่ยวกับปรากฏการณ์ เช่น ความรู้สึก ความคิด และอารมณ์ที่ยากจะดึงออกมาหรือเรียนรู้ ด้วยวิธีการวิจัยอื่น ๆ” (Strauss & Corbin, 1998, p. 11)

ชาติพันธุ์วรรณนา (ethnography) การศึกษาวิจัยชาติพันธุ์วรรณนาอาจเชื่อมโยงกับความเข้าใจเหตุการณ์และปฏิสัมพันธ์ทางสังคมภายในบริบททางวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจง (Prasad, 1997) การศึกษาชาติพันธุ์วรรณนามักจะดำเนินการเพื่อตอบสนองต่อชีวิตของปัจเจกบุคคลที่มี “การแยกส่วนและแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก” (Knoblauch, 2005,p. 1) การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาว่าคนไทเกาะกงสร้างและรักษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของพวกเขาอย่างไร ดังนั้น การศึกษาชาติพันธุ์วรรณนาจึงดูเหมือนจะสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาเป็นอย่างดี เนื่องจากวัฒนธรรมถูกมองว่าเป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนามานุษยวิทยาชาติพันธุ์ (Rashid, Caine & Goez, 2015) โดยพื้นฐานแล้ว ชาติพันธุ์วรรณนาคือการศึกษาผ่านการสังเกตการวิจัยโดยตรงในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของกลุ่มชาติพันธุ์นั้น วัตถุประสงค์ของการวิจัยประเภทนี้คือการได้รับข้อมูลเชิงลึกว่าผู้เข้าร่วมโต้ตอบกับสิ่งต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติของพวกเขาอย่างไร

วิธีการศึกษา (method) เครื่องมือหลักที่ใช้โดยนักชาติพันธุ์วรรณนา ได้แก่ การสัมภาษณ์ การสังเกตผู้เข้าร่วม และการทำงานภาคสนามเพื่อให้เกิดความเข้าใจในเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันของผู้เข้าร่วมและความหมายทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมเฉพาะ (Brewer, 2000) ในการศึกษานี้ใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมเพื่อรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นในการตอบคำถามการวิจัย เนื่องจากการทำวิจัยทางชาติพันธุ์วรรณนาต้องการให้ผู้วิจัยอยู่ในชุมชนที่กำลังศึกษาอยู่เพื่อที่จะเข้าใจชีวิตส่วนตัวของผู้เข้าร่วมอย่างแท้จริง เพื่อให้เครื่องมือที่ใช้สำหรับเก็บข้อมูลนั้นเหมือนจริง เพื่อสนับสนุนสิ่งนี้ ชาติพันธุ์วรรณนาที่มุ่งเน้นคือการตอบสนองต่อชีวิตของปัจเจกบุคคลที่มี “การแยกส่วนและแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างมาก” (Knoblauch, 2005, p. 1) อย่างไรก็ตามการศึกษานี้ยังคงต้องการข้อมูลทุติยภูมิซึ่งมาจากเอกสารสิ่งพิมพ์ที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา การศึกษานี้จึงใช้เอกสาร การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกตการณ์ในพื้นที่วิจัย

มีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. การศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาษาศาสตร์สังคม อัตลักษณ์และชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร เพื่อนำทฤษฎีเหล่านั้นมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

1.2 ข้อมูลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งทางด้านข้อมูลพื้นที่ กลุ่มชาติพันธุ์ และภาษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่มีผู้ศึกษาวิจัยไว้แล้วทั้งที่เป็นเอกสารภาษาเขมร ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

2. การศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ งานวิจัยครั้งนี้ เก็บข้อมูลภาคสนามเป็นหลัก ผู้วิจัยลงเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่ ได้แก่ กลุ่มชาติพันธุ์ไทในจังหวัดเกาะกง ทั้งในภาพรวมและเชิงลึก โดยใช้กระบวนวิธีในการเก็บข้อมูล ดังต่อไปนี้

2.1 การสำรวจ ผู้วิจัยใช้แบบสำรวจเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่วิจัย โดยเก็บข้อมูลทางด้านกายภาพ จำนวนกลุ่มชาติพันธุ์ ภาษาที่ใช้ในชุมชน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานในการศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

2.2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์ทั้งแบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้างเพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกทั้งทางด้านภาษาและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในพื้นที่วิจัย

2.3 การสังเกต ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเกตเพื่อการวิจัยในครั้งนี้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดและทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารทั้งแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมทั้งทางด้านเอกสารและภาคสนามมาวิเคราะห์โดยใช้แนววิธีการวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีที่ได้นำเสนอไว้

4. การนำเสนองานวิจัย

การนำเสนอวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยเชิงพรรณนาวิเคราะห์ (descriptive analysis)

นิยามศัพท์เฉพาะ

คนไทเกาะกง หมายถึง กลุ่มคนที่มีเชื้อสายไทย และมีบรรพบุรุษอยู่ในจังหวัดเกาะกงตั้งแต่ดั้งเดิมซึ่งอยู่ในช่วงเวลาที่สยามมีอำนาจทางการเมืองอยู่ในพื้นที่นี้ ส่วนสาเหตุที่ผู้วิจัยใช้คำว่า “ไท” ไม่มี ย เนื่องจากเป็นกลุ่มคนไทยที่อยู่นอกประเทศไทยเช่น ไทดำอยู่เวียดนาม ไทลื้ออยู่พม่า เป็นต้น

คนไทโกงกาง หมายถึง ชื่อของกลุ่มชาติพันธุ์ไทในเกาะกงที่ถูกเรียกโดยคนกัมพูชา และจะใช้เรียกคนที่พูดภาษาไทยหรือภาษาเขมรไม่ชัด อย่างไรก็ตาม กลุ่มชาติพันธุ์ไทไม่เคยเรียกว่า ตัวเองเป็นไทโกงกาง แต่ก็ยอมรับการเรียกชื่อนี้เนื่องจากต้องการให้ตนเองอยู่ในสังคมได้ ผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชนได้กล่าวว่า การเรียกชื่ออย่างนี้เป็นการเยาะเย้ยหรือดูถูก และเนื่องด้วยพื้นที่ที่อยู่ของกลุ่มชาติพันธุ์นี้เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ด้วยต้นโกงกางก็อาจจะเป็นการเรียกเพื่อแบ่งแยกกลุ่มคนชาติพันธุ์ไทจากคนเขมรในพื้นที่

ผลการวิจัย

ภาษาและอัตลักษณ์เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ ซึ่งการศึกษาเรื่องภาษาและอัตลักษณ์นั้นต้องทำความเข้าใจว่า เราเป็นใครในความคิดของเราและของคนอื่น แล้วคนอื่นๆ ที่เราได้พบ ได้ฟัง หรือได้อ่านนั้นเป็นใคร (Joseph, 2006, pp. 13-14) ดังนั้น ภาษาจะแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์และอัตลักษณ์นั้นจะมีความสัมพันธ์กับภาษาเช่นกัน ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ภาษากับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกง มีดังนี้

1. ชื่อในฐานะฉลากระบุอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกง
2. ลักษณะการใช้คำของคนไทเกาะกงกับการแสดงทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์
3. ชาติพันธุ์วรรณนาเพื่อการสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกง

1. ชื่อในฐานะฉลากระบุอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกง

ชื่อเฉพาะเป็นประโยชน์ในการเรียกคน สัตว์ สิ่งของ และสถานที่ในขณะเดียวกัน การตั้งชื่อต่าง ๆ ก็มีความสัมพันธ์กับอัตลักษณ์ในแง่ที่เป็นการสร้างองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นดรรชนีบ่งชี้อัตลักษณ์ โดยอ้อม (Ochs, 1992) ชื่อต่างๆ จะทำหน้าที่เป็นดรรชนีชี้อัตลักษณ์ได้ก็ต่อเมื่อผู้ใช้ภาษามีความรู้กับวิถีปฏิบัติในการตั้งชื่อและใช้ชื่อลักษณะนั้นๆ โดยคนกลุ่มต่างๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานที่ทำให้การใช้ภาษาในการตั้งชื่อสามารถบ่งชี้ความเกี่ยวข้องระหว่างชื่อกับผู้ใช้นั้น ๆ ได้ การศึกษาการตั้งชื่อช่วยทำให้เห็นวิถีปฏิบัติและวิธีคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการตั้งชื่อและการแสดงมิติบางประการของอัตลักษณ์บุคคลผ่านชื่อ (Phakdeephasook, 2008, p. 206) ศิริพร ได้เสนอการศึกษาภาษาในฐานะฉลากระบุอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ โดยผ่านชื่อแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ และ ชื่อ-นามสกุลของคนในกลุ่มชาติพันธุ์ในการวิจัยนี้ นอกเหนือจากการศึกษาชื่อทั้งสองกลุ่มดังกล่าว ผู้วิจัยจะนำเรื่องชื่อเรียกสถานที่มาศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เห็นถึงการนำเสนออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์

ชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์เป็นป้ายฉลากที่ใช้ในการระบุและจำแนกแยกแยะกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งออกจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เกณฑ์อย่างหนึ่งที่จำแนกความแตกต่างระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ได้ชัดเจนคือภาษาที่คนในกลุ่มชาติพันธุ์นั้นๆ ใช้ แล้วชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ส่วนหนึ่งสัมพันธ์กับชื่อภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ (Phakdeephasook, 2018, p. 169) ดังนั้น การเรียกชื่อว่า “คนไทเกาะกง”นั้น ก็หมายถึง กลุ่มคนนี้สามารถพูดภาษาไทยในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ในพื้นที่จังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา แล้วการเรียกชื่อตนเองหรือถูกเรียกก็ตาม จะเป็นการแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์อย่างใด นอกเนื้อจากนี้ ยังมีการเรียกชื่อต่าง ๆ กับกลุ่มชาติพันธุ์นี้อีกด้วย อย่างเช่น ไทโกงกาง ไทไปไหน ไทแปรสวาย และไทตวลกี เป็นต้น จะมีนัยทางชาติพันธุ์อย่างใด ซึ่งจะมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ก) ไทเกาะกง

คำเรียกชื่อว่า “ไทเกาะกง” ได้มาจากคำว่า “ไท” ที่หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยที่อยู่นอกประเทศไทยตามที่ Chit Phumisak (2016, as cited in Suwattana Liamprawat , 2008, p. 46) ให้ความเห็นว่า ควรเขียนคนไท เพื่อแยกเป็นที่แจ่มชัดว่ามิได้หมายถึงคนไทยที่มีสัญชาติไทยอย่างในประเทศไทย หากหมายถึงประชาชนของประเทศต่าง ๆ เช่น อินเดีย เวียดนาม จีน ฯลฯ ที่มีเชื้อสายดั้งเดิมสืบมาจากชนเผ่าไทหรือไตซึ่งเป็นชนเผ่าหนึ่งที่อาศัยกระจัดกระจายกันอยู่ในดินแดนของประเทศต่างๆ หลายประเทศและในบางประเทศก็มีจำนวนมากและยังมีภาษาวัฒนธรรมของตนเอง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาเฉพาะกลุ่มคนไทเกาะกงหรือผู้คนที่มีเชื้อสายไทยที่อยู่ในจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชาเท่านั้น โดยไม่ได้ร่วมกับคนไทเกาะกงที่ได้อพยพเข้าไปอยู่ในประเทศไทย ส่วนคำว่า “เกาะกง” เป็นชื่อจังหวัดหนึ่งของประเทศกัมพูชาที่อยู่ภาคตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งติดชายแดนกับอ่าวไทยและจังหวัดตราดของประเทศไทย ดังนั้น “ไทเกาะกง” หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทยหรือผู้มีเชื้อสายไทยที่มีถิ่นกำเนิดอยู่ในจังหวัดเกาะกงประเทศกัมพูชา ในขณะเดียวกัน ก่อนหน้านี้ก็มีศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้ โดยได้เขียนชื่อเป็น “ไทยเกาะกง” ซึ่ง “ไท” มี “ย” อย่างเช่น Adisak (2015) Kasampolkoon (2556) และ Boonwanno (2555) แม้ว่าการกำหนดเขียนชื่อไทเกาะกงโดย “ไท” มี “ย” หรือไม่มี “ย” ก็ตาม แต่จากข้อมูลส่วนมากที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์นี้จะหมายถึงกลุ่มผู้คนที่มีเชื้อสายไทยที่มีต้นกำเนิดอยู่ในจังหวัดเกาะกง อย่างไรก็ตาม ในการจัดกลุ่มชาติพันธุ์ของจังหวัดเกาะกง ประเทศกัมพูชา ไม่ได้กำหนดผู้มีเชื้อสายไทยหรือไทเกาะกงนั้น

เป็นกลุ่มชาติพันธุ์หรือชนกลุ่มน้อยแต่อย่างใด (Koh Kong Provincial Report, 2019) ซึ่งการเรียกกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่า “ไทเกาะกง” เกิดขึ้นจากกลุ่มคนมีเชื้อสายไทยที่ได้เรียกตนเองในจังหวัดเกาะกง และคนไทยในประเทศไทยที่เรียกคนกลุ่มนี้ การเรียกตนเองเป็นคนไทเกาะกงนั้นต้องการแสดงให้เห็นความเป็นตัวตนและบ่งบอกกลุ่มของตนเป็นคนในหรือพวกเรา (emic) ส่วนคนกัมพูชาและอื่นๆ เป็นคนนอกหรือพวกเขา (etic) อย่างกรณี นายสมหวัง เกาวงศ์ เป็นคนไทเกาะกงอยู่เกาะกะปิ ได้กล่าวว่า “ ผมเป็นคนไทเกาะกงนี่แหละ คนไทเกาะกงนี่แหละเป็นนายใต้นายโตเตียวิญเตียบัญนี่เป็นคนไทเกาะกงนี่แหละ” ซึ่งจากคำกล่าวของ สมหวัง เกาวงศ์ ได้แสดงให้เห็นว่า เขาต้องการแสดงตัวตนว่าเขาเป็นใคร ซึ่งไม่ใช่เป็นคนติดเชื้อสายกัมพูชา แต่เป็นคนติดเชื้อสายไทยอยู่ในจังหวัดเกาะกง ดังนั้น เขาอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่แตกต่างจากกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ในจังหวัดเกาะกง กล่าวคือ “คนไทเกาะกง” การกำหนดชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตนเองอย่างนี้ถือว่าเป็นนำเสนอให้ตนเองต่างจากกลุ่มอื่นด้วยทั้งการใช้ภาษาและประเพณีวัฒนธรรม อีกอย่างหนึ่ง จากคำพูดดังกล่าวที่บอกถึงผู้หลักผู้ใหญ่ของกัมพูชานั้นก็ได้แสดงให้เห็นว่า เขาต้องการนำเสนอตัวบุคคลสำคัญที่เป็นคนไทเกาะกงได้รับตำแหน่งหน้าที่สำคัญและฐานะทางการเมืองสูงสุดของกัมพูชา ซึ่งเป็นความภาคภูมิใจของคนไทเกาะกง อีกอย่างหนึ่งก็จะเป็นที่พึ่งและสร้างแรงบันดาลใจให้คนไทเกาะกงสามารถใช้ชีวิตความเป็นอยู่ในพื้นที่จังหวัดเกาะกงด้วยความสุขและมีสวัสดิการทางสังคมเหมือนคนกัมพูชาทั่วไปด้วย

ข) ไทโกงกาง

นอกจากเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์นี้ว่าเป็นไทเกาะกงแล้ว ยังมีการเรียกชื่อว่า “ไทยโกงกาง” อย่างเช่น Schliesinger (2011) และ Keo & Ly (2009) ได้บอกเหตุผลที่เรียกว่าไทยโกงกาง เนื่องจากกลุ่มชาติพันธุ์นี้มีอาชีพประมงแล้วอยู่ตามแนวป่าโกงกาง ซึ่งพวกเขาเป็นนักประมงตามชายฝั่ง จากการอธิบายดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกลุ่มคนไทในพื้นที่จังหวัดเกาะกงนั้นชอบอยู่ตามป่าโกงกาง เกาะกงเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่ป่าโกงกางใหญ่ที่สุดของประเทศกัมพูชา ซึ่งมีป่าโกงกางครอบคลุมประมาณ 62,000 เฮกตาร์ (MFF-Cambodia Factsheet, Online, June 25, 2021) ประชาชนในจังหวัดเกาะกงก็ได้ใช้ประโยชน์ต่าง ๆ จากป่าโกงกาง โดยเฉพาะเรื่องการประมง ในขณะเดียวกัน เนื่องด้วยคนไทเกาะกงส่วนมากมีอาชีพหลักเป็นนักประมงซึ่งจับปลา ดักปู ดักกุ้งอยู่ในพื้นที่ป่าโกงกาง ทำให้คนกัมพูชามองเห็นว่ากลุ่มคนนี้ใช้ชีวิตความเป็นอยู่กับป่าโกงกาง แล้วอีกอย่างหนึ่ง กลุ่มคนนี้ก็ยังไม่ได้จัดชัดเจนว่าเป็นชนกลุ่มน้อยกลุ่มใด หรือเป็นคนกัมพูชาแท้ ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะเลือกใช้คำว่า “ไทโกงกาง” ซึ่งคำว่า “ไท” ที่หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทอยู่นอกประเทศไทย และ “โกงกาง” หมายถึงต้นไม้ชนิดหนึ่งที่อยู่ป่าชายเลน ซึ่งก็ได้กำหนดเรียกชื่อ ไทโกงกาง โดยหมายถึงว่า ผู้คนมีเชื้อสายไทยที่อยู่ในพื้นที่ป่าโกงกางจังหวัดเกาะกง

อย่างไรก็ตาม กาย อวย เป็นคนไทเกาะกงอยู่ในชุมชนตรอเปียงรูง ได้บอกว่า “การเรียกชื่อว่าไทโกงกางนั้นคือคนเขมรเป็นคนเรียกเพื่อเยาะเย้ยคนที่พูดไทยนี่เอง แค่ว่าบางคนคิดว่าคนพูดภาษาไทยเนี่ยไม่ใช่คนเขมรโดยกำเนิด เป็นคนไทยอพยพมาอยู่ แต่ตามจริงไม่ใช่ คือเป็นคนกำเนิดอยู่ที่นี่ ตั้งแต่กำเนิดมาปู่ย่าตายายเป็นคนที่นี่แหละ เรียกไทโกงกางเหมือนชนชาติส่วนน้อย” จากคำพูดของ กาย อวย ชี้ให้เห็นว่าการเรียกชื่อว่า ไทโกงกางนั้นไม่ใช่เรียกเองซึ่งคนกัมพูชาได้เรียกคนไทเกาะกง หรือ คนพูดภาษาไทยนั้นเป็นไทโกงกางที่มีนัยทางความหมายในการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ว่า ไม่ใช่เป็นคนกัมพูชา เป็นคนติดเชื้อสายไทหรือบางทีอาจหมายถึงคนเขมรที่พูดภาษาไทยไม่ชัด พูดภาษาเขมรไม่ชัด

ไทโกงกางอาจจะหมายถึงกลุ่มคนไทที่คนกัมพูชาเรียกชื่อเนื่องจากคนไทกลุ่มนี้มีอาชีพประมงและส่วนมากอยู่ที่ป่าโกงกาง แต่การเรียกชื่อนี้กลุ่มชาติพันธุ์ไทไม่นิยมให้เพราะรู้สึกว่าตัวเองถูกเหยียด

ทางชาติพันธุ์ว่า เป็นกลุ่มคนที่มีเชื้อชาติไม่ชัดเจน โดยอาจมองว่า จะเป็นคนกัมพูชาก็ไม่ใช่ จะเป็นคนไทยก็ไม่ใช่ ดังนั้น จึงถูกจัดเป็นคนอื่น (others) ไม่มีสิทธิ์ เสรีภาพเหมือนประชาชนทั่วไป

ค) ไทไปไหน และ อื่นๆ

นอกจากการเรียกชื่อทั้งสองดังกล่าวแล้ว ยังมีการเรียกชื่อว่า “ไทไปไหน” ซึ่งการเรียกชื่อไทเกาะกงอย่างนี้อยู่ช่วงหลังเขมรแดง ปี ค.ศ.1979 ซึ่งหมายถึงคนมีเชื่อสายไทยแล้วอยู่ช่วงสมัยเขมรแดง กลุ่มคนเหล่านี้ไม่รู้ว่าตนเองจะไปไหนดี ถ้าอยู่กัมพูชาก็เจอสงครามและจะไปไทยก็ต้องเผชิญปัญหาคนพลัดถิ่น ดังนั้น กลุ่มคนนี้จึงถูกเรียกว่า “ไทไปไหน” ซึ่งก็หมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกงนั่นเอง นอกจากนี้ การเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์คนไทเกาะกงก็มีการเชื่อมโยงกับพื้นที่ที่เขาอยู่ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะใช้คำว่า “ไท” นำหน้า ตามด้วยชื่อพื้นที่ อย่างเช่น ไทปังลูง (ไทตรอเปียงรูง) ไทตวลกี ไทเกาะปอ ไทเกาะกะปิ ไทคองบา และไทคองม่วง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ชื่อทั้งหมดที่ได้กล่าวมานี้ก็เป็นส่วนย่อยของชื่อว่า ไทเกาะกง ที่ได้รับการนิยมเรียกโดยทั่วไป

กล่าวโดยสรุปแล้ว การเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกงนั้นได้แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอตัวตนของกลุ่มชาติพันธุ์ไท เพื่อบ่งบอกว่า พวกเขาเป็นใคร และถูกคนอื่นมองพวกเขาว่าเป็นใคร ทั้งชื่อว่า ไทเกาะกง ไทโกงกาง ไทไปไหน ไทปังลูง ไทคองม่วง เป็นต้น แต่สองชื่อข้างต้นได้แสดงให้เห็นถึงการต่อรองทางชาติพันธุ์และการสร้างตัวตนให้สังคมยอมรับได้ ซึ่งผู้มีเชื้อสายไทยนั้นต้องการมีพื้นที่ทางสังคมด้วยการเรียกชื่อกลุ่มคนพวกเขาเป็นไปตามจิตสำนึกทางสังคมและประวัติศาสตร์ เพื่อให้รู้ว่า พวกเขาก็เป็นคนในพื้นที่และต้องการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตนอย่างมีความสุข ส่วนไทโกงกางที่เป็นการเรียกกันสำหรับคนในพื้นที่ หรือ คนกัมพูชาในเกาะกงได้เรียกชื่อนั้นก็เป็นการแยกกลุ่มคนไทเกาะกงให้อยู่นอกพื้นที่ซึ่งได้เพียงแต่เป็นกลุ่มคนที่ได้มาทำการประมงตามป่าโกงกางแล้วไม่มีสิทธิ์จับจองพื้นที่เป็นชุมชนของตน ซึ่งอาจจะเป็นการเหยียดทางชาติพันธุ์ที่คนไทเกาะกงได้รับความรู้สึกเช่นนี้ อีกอย่างหนึ่ง การเรียกชื่อไทโกงกางนั้นคนกัมพูชาในพื้นที่เกาะกงเท่านั้นใช้สำหรับเรียกคนไทยในเกาะกง ซึ่งถ้าคนกัมพูชาจากจังหวัดอื่นก็ไม่ได้เรียกกลุ่มคนนี้ว่าเป็นชื่ออะไร เพียงแต่รู้ว่าอยู่จังหวัดเกาะกงมีผู้มีเชื้อสายไทย และมีคนสามารถพูดไทยได้ ดังนั้นจึงไม่มีชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกงอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์กัมพูชา อย่างเช่น กลุ่มชาติพันธุ์พวน จาราย เป็นต้น คนไทเกาะกงได้เป็นสัญชาติกัมพูชา โดยไม่ได้ระบุเป็นกลุ่มชาติพันธุ์แต่อย่างใด

1.2 ชื่อคนไทเกาะกง

นอกเหนือจากการเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกงดังกล่าวมาแล้ว ชื่อตัวและชื่อสกุลของคนไทเกาะกงนั้นก็เป็นดรรชนีหนึ่งที่ได้นำเสนอและการประกอบสร้างทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้อีกด้วยเช่นกัน การตั้งชื่อตัวและชื่อสกุลจะได้เกิดขึ้นกับภาษาที่ชุมชนนั้นซึ่งใช้อยู่เป็นประจำทั้งภาษาแม่และภาษาทางการของแต่ละสังคม ดังนั้นการตั้งชื่อตัวและชื่อสกุลจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงจากรุ่นสู่รุ่น ซึ่งชื่อในภาษาแม่ของกลุ่มชาติพันธุ์นั้นจะค่อยๆ เปลี่ยนเป็นภาษาทางการไปเรื่อยๆ จนบางทีไม่สามารถแยกออกได้ว่า เป็นคนอยู่ในกลุ่มชาติพันธุ์ใด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการตั้งชื่อตัวและชื่อสกุลเป็นเรื่องสำคัญโดยเฉพาะเป็นทางเลือกหนึ่งที่สามารถธำรงรักษาความเป็นอัตลักษณ์ของตนได้ คนไทเกาะกงยังคงตั้งชื่อตัวและชื่อสกุล โดยเลือกคำศัพท์ในภาษาไทยและในภาษาเขมรมาตั้งชื่อลูกหลานของตน ซึ่งสังเกตได้ว่า การตั้งชื่อลูกหลานนั้นมีหลายรูปแบบทั้งเรื่องโครงสร้างของชื่อและการใช้คำศัพท์ ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้

1.2.1 โครงสร้างของการตั้งชื่อ

โครงสร้าง หรือ รูปแบบชื่อบุคคลของไทยคือ ส่วนแรก เป็น ชื่อ และส่วนที่ 2 คือ นามสกุล ส่วนโครงสร้างของชื่อบุคคลของคนกัมพูชา มี 2 ส่วน คือ ส่วนแรก เป็น นามสกุล ส่วนที่สองเป็น ชื่อ ดังนั้น เห็นว่า โครงสร้างการตั้งชื่อของคนไทยและคนกัมพูชามีความแตกต่างกันระหว่างตำแหน่งของชื่อและนามสกุล ซึ่งในภาษาไทยตำแหน่งชื่ออยู่ก่อนนามสกุล โดยเป็นโครงสร้างแบบ ชื่อ-นามสกุล ส่วนในโครงสร้างชื่อของคนกัมพูชาคือ ตำแหน่งนามสกุลอยู่ก่อนชื่อ โดยมีโครงสร้างแบบ นามสกุล-ชื่อ สำหรับคนไทเกาะกงในปัจจุบันมีการใช้ทั้งโครงสร้างชื่อแบบไทยและแบบกัมพูชา เมื่อสมัยก่อนคนไทเกาะกงชอบใช้โครงสร้างชื่อบุคคลแบบไทย แต่ปัจจุบันได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างมาแบบคนกัมพูชา สำหรับการใช้โครงสร้างแบบไทยนั้นส่วนมากมีใช้เฉพาะผู้หลักผู้ใหญ่หรือผู้เฒ่าผู้แก่อยู่ในชุมชนอย่างเช่น ใส่ ภูทอง, ยุทธ ภูทอง, มิถุนา ภูทอง, รุ่ง พราหมเกษร, ไพฑูรย์ พราหมเกษร, เสรียง อภัยวงศ์ เป็นต้น ส่วนคนไทเกาะกงอยู่ในชุมชนส่วนมากจะบอกชื่อแบบไทยนั้นเมื่อเวลาพูดคุยกันในชีวิตประจำวัน อย่างกรณีเวลาผู้วิจัยได้สอบถามชื่อคุณยายอยู่ที่ชุมชนแปรกสวายนั้น คุณยายได้ตอบว่า “ชื่อ จินดา แฟ้ม... แฟ้ม จินดา ภาษาเขมร” ซึ่งคุณยายได้ตอบด้วยทันทีว่า ชื่อตนเองเป็นลักษณะแบบไทยแล้วต่อมาก็ได้ปรับมาเป็นแบบเขมร ดังนั้น จากตัวอย่างที่ได้นำมาดังกล่าว สังเกตเห็นได้ว่าคำว่า “ใส่, ยุทธ, มิถุนา, รุ่ง, จินดา, เสรียง” นั้นเป็นชื่อ ส่วนคำว่า “ภูทอง, พราหมเกษร, แฟ้ม, อภัยวงศ์” เป็นนามสกุล ซึ่งคนไทเกาะกงยังรักษาโครงสร้างตั้งชื่อเป็นแบบไทย ในขณะเดียวกัน ปัจจุบัน คนไทเกาะกงส่วนมากได้ปรับโครงสร้างชื่อแบบไทยมาเป็นโครงสร้างชื่อแบบกัมพูชา เพื่อไม่ให้มีความแปลกแยกจากคนกัมพูชา อย่างกรณีทำบัตรประชาชน หนังสือเดินทาง และทำหนังสือต่างๆ โดยใช้ชื่อสกุลนำหน้าชื่อตัว อย่างเช่น กาย พลอยมณี, กาย อวย, กาย กรุง, เล็ก ลาวัณย์, ไร่ เต็ม ซึ่งคำว่า “กาย, เล็ก, ไร่” เป็นนามสกุล และคำว่า “อวย, กรุง, ลาวัณย์” นั้น เป็นชื่อ ยิ่งกว่านี้บางครอบครัวของคนไทเกาะกงได้ตั้งชื่อของสมาชิกของตน โดยหนึ่งคนมีสองชื่อ ซึ่งมีทั้งชื่อและโครงสร้างชื่อแบบไทยและแบบกัมพูชา อย่างเช่น

โครงสร้างชื่อแบบไทย	โครงสร้างชื่อแบบกัมพูชา	(ถ่ายถอดชื่อตามรูปคำเขมร)
จารึก สิงหพันธ์	น้ำ จารึก	(ណាំ ចារឹក)
ธีรพงศ์ สิงหพันธ์	ไทร ธีรพงศ์	(ស៊ៃ ធីរពង្ស)
พิเศษ สิงหพันธ์	ไทร พิเศษ	(ស៊ៃ ពិសេស)
จิรา สิงหพันธ์	ไทร สบาย	(ស៊ៃ សប្បាយ)
จินดา แฟ้ม	แฟ้ม จินดา	(ហ្វែម ចិន្តា)
อวยชัย สระศรีปฐม	กาย อวย	(កាយ អួយ)

อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อโดยมีโครงสร้างแบบไทยนั้นไม่ได้นำมาใช้เป็นทางการได้ ซึ่งคนไทเกาะกงส่วนหนึ่งที่ได้ตั้งชื่อแบบไทยมีความประสงค์ต้องการได้สัญชาติไทย และต้องการธำรงรักษาวิธีการตั้งชื่อของบรรพบุรุษของพวกเขาตั้งแต่ดั้งเดิมมาด้วย จากคำบอกเล่าของคุณอา กาย อวย ได้กล่าวถึงสมัยก่อนนั้น การตั้งชื่อลูกหลานเป็นแบบไทยซึ่งมีชื่อนำหน้านามสกุล แต่ปัจจุบันส่วนมากได้ปรับเปลี่ยนมาเป็นโครงสร้างชื่อแบบกัมพูชาแล้ว อย่างกรณีคุณอา กวย อวย นั้น เคยมีชื่อเป็นภาษาไทยว่า อวยชัย สระศรีปฐม ซึ่งทุกคนในญาติพี่น้องของท่านใช้นามสกุล สระศรีปฐม ทั้งหมด แต่เมื่อได้รับเป็นข้าราชการในรัฐบาลกัมพูชาก็ได้เปลี่ยนมาเป็นแบบชื่อสั้นเรียกง่าย โดยได้นำชื่อของพ่อมาตั้งเป็นชื่อสกุล ซึ่งเรียกว่า กาย อวย อย่างไรก็ตาม

แม้ว่าสังคมวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงจนมาถึงปัจจุบันก็ตาม คนไทเกาะกงยังคงรักษาลักษณะโครงสร้างชื่อแบบไทยทั้งด้วยการตั้งชื่อเป็นทางการกับชื่อที่ใช้เรียกในการพูดคุยกัน ทั้งนี้ได้แสดงให้เห็นความต้องการนำเสนอตัวตนแบบหนึ่งที่มีความแตกต่างกันจากกลุ่มคนอื่น

1.2.2 การใช้คำศัพท์ในการตั้งชื่อ

นอกเหนือจากการดูเรื่องการใช้โครงสร้างชื่อแล้ว การใช้คำศัพท์มาตั้งชื่อนั้นก็เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถให้กลุ่มชาติพันธุ์สามารถนำมาประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตัวตนได้เช่นกัน ในขณะเดียวกันก็ช่วยให้เขาสามารถปรับตัวเพื่อดำรงชีวิตความเป็นอยู่กับกลุ่มชาติพันธุ์อื่นได้ด้วยโดยการใช้คำศัพท์ที่ไม่ใช่ภาษาของตน หรือ ใช้ปะปนกัน ถ้าสังเกตดูคำศัพท์ที่คนไทเกาะกงได้นำมาตั้งชื่อให้ลูกหลานนั้นจะเห็นได้ว่ามีการใช้คำศัพท์ไทยโดยส่วนมาก แต่อาจจะมีเรื่องของการปรับเสียงให้มาเป็นภาษาเขมร ในขณะเดียวกันก็มีการใช้คำศัพท์ในภาษาเขมรมาตั้งชื่อประสมกับภาษาไทยด้วย นอกจากทั้งสองภาษาแล้วยังคงมีคำศัพท์ภาษาจีนและอื่นๆ มาปะปนกันอีกด้วย เนื่องด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมและการแต่งงานข้ามกลุ่มชาติพันธุ์ คำศัพท์ที่ใช้เป็นภาษาไทยนั้นส่วนมากจะเป็นนามสกุล ส่วนชื่อตัวมีการใช้ทั้งคำศัพท์ไทยและเขมร ดังรายชื่อต่อไปนี้

ชื่อเขียนเป็นภาษาเขมร	ชื่อถอดเสียงเป็นสัทอักษรจากคำเขมร	ชื่อถอดเสียงเป็นภาษาไทย
មួយ ផ្លាមកែសរ	muaj phlaamkeesɔɔn	มวย พลามเกษร (พราหมเกษร)
សាយ ភូថង	saaj phuuthɔɔŋ	ใส่ ภูทอง
មង្គល អ៊ិនថ៎:សុវណ្ណ	maŋkul ʔinthasovaan	มังคล อินทสุวรรณ
សុភក្ត្រ ខារិទ្ធ	sophak khaarit	สุภักตร์ ขาฤทธิ์
បេះ សែនចាន់	beʔ sɛɛncan	เบะ แสงจันท์
សុំមវាំង កៅវង្ស	sumwaŋ kawwoŋ	สมหวัง เกาวงศ์
ខុង វិឈាន	khoŋ wichian	คง วิเฉียร
ថងខាំ ឆាត់កែវ	thɔɔŋkham chatkɛɛw	ทองคำ ฉัตรแก้ว
ទិត ប៊ុនថាត	tit bunthaat	ทิตย์ บุญถาด
សៃ ធីរផុង	saj thiiraphoŋ	ไทร ธีรพงศ์
សៃ ពិសេស	saj pisee?	ไทร พิเศษ
សៃ សប្បាយ	saj sapbaaj	ไทร สบาย
ណាំ ចារឹក	nam caarɯk	นำ จารึก
កាយ អួយ	kaj ʔuaj	กาย อวย
កាយ ផ្លូយមុនី	kaj phlɔɔjmunii	กาย พลอยมุนี
កាយ ផេតមុនី	kaj pheetmunii	กาย เพชรมุนี
រ៉ៃ តេម	raj tem	ไร่ เต็ม
ណើយ គឹមយ៉ុង	nɤɤj kimjoŋ	เนย กึมยง
ខុង សំរួន	khoŋ samruan	คง สำรวญ
វ៉ាន់ ផេន	wan pheen	วัน เพ็ญ
អាំ ភិកា	ʔam phikaa	อัง พิกา
សិរិ ផន	siri phoɔn	สิริ พร

កើម ចាយ	kʏʏm caaj	เกิม จาย
នូ លួយ	nuu luaj	หนู ลวย
កាយ សំរួម	kaj samruam	กาย สำรวม
កាយ ក្រុង	kaj kroŋ	กาย กรุง
យាយ នាវ	jaaj niaw	ยาย เหนียว
មួង សាយ	muaŋ saj	มวง สาย
នឿន ជុំពូ	nwan cumpuu	เนือน ชมพู
ធៀម សុខហេង	thiam sokheeŋ	เทียม สุขเฮง
ឡិ ឡាវណ្ណ	le laawan	ลิ ลาวัณย์
សា ផៃវង្ស	saa phajwoŋ	สา ไพวงศ์
លាង ឡាត់	liaŋ lat	เลี้ยง ลัด
ឆាយ កន	chaaj kɔɔn	ชาย กอน
តែម ចាន់	tɛɛm can	แตม จันทร์

จากรายชื่อดังกล่าว สังเกตเห็นว่า คนไทเกาะกงส่วนมากแล้วยังใช้คำศัพท์เป็นภาษาไทยนำมาตั้งชื่อของลูกหลานแล้วก็มีการธำรงรักษานามสกุลเดิมของตนอย่างเช่น นามสกุล phlaamkeesɔɔn, ʔaŋphon ส่วนชื่อก็ได้ตั้งเป็นภาษาไทยและภาษาเขมร อย่างเช่น ชื่อตัวตั้งเป็นภาษาไทยได้แก่ cumpuu, samruam, tem, thiiraphoŋ และชื่อตัวตั้งแบบเขมรได้แก่ sophak เป็นต้น

โดยสรุป จากการตั้งชื่อดังกล่าวจะชี้ให้เห็นถึงการบ่งบอกถึงเชื้อสายของกลุ่มผู้คน ซึ่งมีความสัมพันธ์ทางเชื้อชาติระหว่างไทยกับกัมพูชา การตั้งชื่อของกลุ่มคนไทเกาะกงได้แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอและประกอบสร้างทางอัตลักษณ์ชาติพันธุ์แม้ว่าพวกเขาอยู่ในดินแดนปกครองของกัมพูชาก็ตาม แต่พวกเขาสามารถแสดงความเป็นตัวตนได้จากการตั้งชื่อลูกหลานอยู่ในชุมชนได้ พวกเขาสามารถตั้งชื่อของตนเองทั้งแบบไทยและแบบกัมพูชา โดยอาจจะรักษานามสกุลเดิม ซึ่งถือว่าเป็นวิธีการประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของกลุ่มคนในสมัยปัจจุบันที่ต้องปฏิบัติตามสังคมวัฒนธรรมที่ตนกำลังดำรงชีวิตอยู่ในขณะเดียวกัน คนอื่นก็สามารถแยกแยะพวกเขาได้จากคนกัมพูชาหรือ กลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ ในพื้นที่ได้ด้วยเช่นกัน ดังนั้น การแสดงอัตลักษณ์ของไทเกาะกงได้ปรับเปลี่ยนอยู่เสมอภายใต้ของรัฐชาติกัมพูชา โดยปรับเปลี่ยนให้เข้าตามบริบทสัมคมกัมพูชาเพื่อให้ได้สิทธิเป็นพลเมืองในสังคม

1.2.3 ชื่อเรียกสถานที่

คนไทเกาะกงจะเรียกชื่อสถานที่ต่างๆ ในชุมชนของตนเป็นสองแบบคือเรียกชื่อเป็นภาษาไทยและภาษาเขมร สำหรับการเรียกชื่อภาษาไทยได้เกิดขึ้นกับการสนทนาในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะกับคนในชุมชนที่เป็นคนไทเกาะกงด้วยกัน จะเลือกเรียกชื่อเป็นภาษาไทย และสนทนาเป็นภาษาไทย อย่างกรณีผู้วิจัยได้สนทนากับคนในชุมชนนั้นเขาก็บอกชื่อหมู่บ้านเป็นไทย แต่เมื่อสลับมาพูดภาษาเขมร หรือ พูดคุยกับคนนอกชุมชน พวกเขาก็เรียกชื่อเป็นภาษาเขมร ตัวอย่างเช่น คนในชุมชนแปรกสวาย จะเรียกชื่อเป็นภาษาไทยว่าชื่อว่า “คองม่วง” ซึ่งถ้าเทียบกับคำในภาษาไทยมารตฐานคือ “ คลองมะม่วง” แล้วเรียกเป็นภาษาเขมรว่า “แปรกสวาย”(ព្រៃកស្វាយ) เป็นต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกการเรียกชื่อสถานที่ในชุมชนของคนไทเกาะกงเป็นสองส่วนสำคัญคือ ลักษณะการเรียกชื่อสถานที่และโครงสร้างของชื่อสถานที่ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก) ลักษณะการเรียกชื่อสถานที่ของชุมชนไทเกาะกง

สำหรับลักษณะการเรียกชื่อสถานที่ของชุมชนไทเกาะกงนั้นแบ่งออกเป็นสองแบบคือ การเรียกชื่อสถานที่ภาษาไทยและภาษาเขมรในความหมายเหมือนกัน และการเรียกชื่อภาษาเขมรเลียนเสียงชื่อท้องถิ่น

ก.1) การเรียกชื่อสถานที่เป็นภาษาไทยและภาษาเขมรในความหมายเหมือนกัน

ดังที่ชื่อชุมชนแปรกสวาย ซึ่งเรียกตามภาษาราชการของกัมพูชา แต่คนในชุมชนหรือคนไทเกาะกงจะเรียกพื้นที่นี้ว่า คองม่วง สำหรับการเรียกชื่อว่า คองม่วง นั้น ไม่เฉพาะแต่ชื่อหมู่บ้าน แต่จะเรียกชื่อวัดในชุมชนนี้ว่า วัดคองม่วงอีกด้วย แม้ว่าวัดนั้นมีชื่อเป็นทางการว่า อ็อมปอติยาราม (**អម្ពិយោរាម**) ก็ตาม (โดยปกติชื่อวัดจะเรียกตามชื่อของหมู่บ้าน) สำหรับคำว่า “คองม่วง” นั้นเป็นคำไทยซึ่งมาจากภาษาไทยมาตรฐานเรียกว่า “ คลองมะม่วง” การที่ได้เปลี่ยนชื่อสถานที่ต่าง ๆ มาเป็นภาษาเขมรนั้น หลังจากรัฐกัมพูชาได้ยกฐานะพื้นที่เกาะกงมาเป็นจังหวัดเมื่อปี ค.ศ. 1959 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่รัฐกัมพูชาต้องการรวบรวมประเทศให้มีเอกภาพหลังจากได้พ้นจากการปกครองของอาณานิคมฝรั่งเศสเมื่อปี ค.ศ. 1953 อย่างไรก็ตาม การเรียกชื่อสถานที่ต่างๆ นั้น ส่วนใหญ่แล้วชื่อแต่ละพื้นที่จะมีความหมายเหมือนกันทั้งที่เรียกเป็นภาษาไทยและภาษาเขมร สำหรับการดำรงชีวิตประจำวัน คนไทเกาะกงยังเรียกชื่อสถานที่ต่างๆ เป็นภาษาไทย ยกเว้นพื้นที่ที่เพิ่งแบ่งแยกเป็นเขตแดนใหม่ ส่วนทางราชการและคนกัมพูชาจะเรียกชื่อเป็นภาษาเขมร อย่างเช่น “เมืองเกาะกงหรือเขมรภูมินทร์”นั้น ถ้าคนไทเกาะกงจะเรียกว่า “เสาธง” ตั้งแต่ดั้งเดิมมาจนถึงปัจจุบัน ถ้าไม่ใช่คนในพื้นที่จะไม่รู้จักชื่อนี้ที่หมายถึงเมืองเกาะกง แต่รู้จักเพียงเป็นตลาด “ดองตุง” และท่าเรือ “ดองตุง” เท่านั้น ซึ่งคำว่า “ดองตุง” นั้นได้มาจากคำว่า “เสาธง” นอกจากนี้ ชื่อของหมู่บ้าน “แปรกสวาย” (**ព្រៃកស្វាយ**) เป็นชื่อทางการที่ได้กำหนดโดยราชการของกัมพูชา แต่คนไทเกาะกงจะเรียกชื่อหมู่บ้านนี้ว่า “คองม่วง” ซึ่งทั้งสองชื่อนี้มีความหมายเหมือนกัน โดยสามารถแยกได้คำว่า “แปรก” หมายถึง “คอง” (คอง คือคลอง) และคำว่า “สวาย” หมายถึง “ม่วง”(ม่วง คือมะม่วง) นอกเหนือจากนี้ ยังมีชื่อเรียกสถานที่อื่น ๆ ในลักษณะเช่นนี้ ได้แก่

ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาเขมร	**ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาไทย**
โจรยเปราะ(**ជ្រោយប្រស់**)	แหลมเป๊าะ
เกาะเสด็จ (**កោះស្តេច**)	เกาะเจ้า
ตุมเนียบคปัวะ (**ទំនាបខ្ពស់**)	ตลิ่งสูง
แปรกอ็องกุญ (**ព្រៃកអង្គុញ**)	คองสะบ้า
แสรอ็อมบิล (**ស្រែអំបិល**)	นาเกือ
สตึงแวง (**ស្ទឹងវែង**)	คองยา

จากรายชื่อสถานที่ที่ได้กล่าวมาแล้ว สังเกตเห็นว่า คนไทเกาะกงยังคงนำเสนอชื่อที่คนในชุมชนของตน ได้เรียกกันเป็นภาษาไทยนั้นมาจนถึงทุกวันนี้ แม้ว่าชื่อดังกล่าวมีเรียกอยู่เป็นทางการในภาษาเขมรที่รัฐบาลกัมพูชาได้กำหนดไว้ก็ตาม การใช้คำเรียกชื่อสถานที่ดังกล่าวได้แสดงให้เห็นการธำรงรักษาอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ของตนให้คงอยู่จากรุ่นสู่รุ่น แต่อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงนั้นอาจจะเกิดขึ้นหลังจากคนไทเกาะกงรุ่นต่อไปที่ไม่นิยมใช้ภาษาไทยแล้วหันกลับมาใช้ภาษาเขมรที่เป็นภาษาทางการก็เป็นไปได้ รวมทั้งการแต่งงานข้ามชาติพันธุ์และการประกอบอาชีพด้านอุตสาหกรรมต่าง ๆ อาจจะทำให้ชุมชน

มีการเปลี่ยนแปลงเป็นไปตามนั้นได้เช่นกัน อย่างกรณีชื่อเมืองเสาธงที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นสมัยก่อนเป็นชื่อที่รู้จักทั่วไปแต่ปัจจุบันได้ถูกทิ้งไปด้วยเรียกใช้เมืองเกาะกงหรือเขมรภูมินทร์แทน จากตรงนี้ ชื่อเรียกสถานที่อื่น ๆ ที่เรียกันเป็นภาษาไทยนั้น จะค่อย ๆ หายไปและถูกแทนด้วยชื่อภาษาเขมร

ก.2) การเรียกชื่อภาษาเขมรเลียนเสียงชื่อท้องถิ่น

ดังการเรียกชื่อสถานที่ที่มีความหมายเหมือนกันและชื่อสถานที่บางแห่งยังคงรักษาชื่อเดิมที่เป็นภาษาไทยอยู่แต่มีการปรับเสียงพยัญชนะและสระมาเป็นภาษาเขมร ได้แก่

ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาไทย	**ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาเขมร**
เกาะกะปิ	เกาะกาปิ (**កោះកាពិ**)
แหลมด่าน	ลำดำ (**ឡាំដាំ**)
ปากคอง	ปากคลอง (**ប៉ាក់ខ្លង**)
บ้านคนช้าง	บานคุณชาง (**បឹងឃុនឆាង**)
บางกะสอบ	เปียมกระโสบ (**ពាមក្រសោប**)

ลักษณะการเรียกชื่อแบบนี้จะเป็นการธำรงรักษาชื่อเดิมได้ยาวนานไม่เหมือนกรณีการเรียกชื่อสถานที่ที่ได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งเพียงแต่มีการปรับเสียงให้ออกแบบภาษาเขมรเท่านั้น สำหรับการเรียกชื่อเช่นนี้ช่วยให้คนไทเกาะกงสามารถรักษาชื่อสถานที่ที่ได้เรียกเป็นภาษาไทยได้จากรุ่นสู่รุ่น เนื่องจากไม่มีแปลหรือเปลี่ยนคำเป็นภาษาเขมรทั้งสิ้น โดยรัฐบาลกัมพูชาได้เขียนชื่อแบบเลียนเสียงชื่อเดิมที่คนในท้องถิ่นได้เรียกตั้งแต่ดั้งเดิมมา

ตารางเปรียบเทียบชื่อสถานที่ภาษาไทยกับภาษาเขมร

ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาเขมร`	**ชื่อเรียกสถานที่เป็นภาษาไทย**
แปรกสวาย (**ព្រៃកស្វាយ**)	คองม่วง
เกาะกาปิ (**កោះកាពិ**)	เกาะกะปิ
ลำดำ (**ឡាំដាំ**)	แหลมด่าน
ตรอเปียงรูง (**ត្រពាំងរូង**)	ปังลูง
แปรกอ็องกุญ (**ព្រៃកអង្គុញ**)	คองบ้า
เด็ยต็อมเนียบ (**ដីទំនាប**)	ตลิ่งสูง
สตึงแวง (**ស្ទឹងវែង**)	คองยา
แซรอ็อมบิล (**ស្រែអំបិល**)	นาเกือ
บึงคนช้าง (**បឹងឃុនឆាង**)	บ้านคนช้าง
ปากคลอง (**ប៉ាក់ខ្លង**)	ปากคอง
เปียมกระสอบ (**ពាមក្រសោប**)	บางกะสอบ
เสม็จเมียนเจย (**ស្មាច់មានជ័យ**)	เสม็ดเม็ดงาม
ดองตุง (**ដងទង់**)	เสาธง
เกาะสดัจ (**កោះស្តេច**)	เกาะเจ้า
โจรยเปราะ (**ជ្រោយប្រស់**)	แหล่มเป๊าะ
เกาะปอ (**កោះប៉ោ**)	เกาะปอ

ตวลกอกีร์ (ꦠꦮꦭꦏꦔꦶꦂ)	ตวลกอกีร์
ตาจาด (ꦠꦗꦛ)	ตาจาด

ข) โครงสร้างชื่อสถานที่ของชุมชนไทเกาะกง

โครงสร้างชื่อสถานที่ของชุมชนไทเกาะกงแบ่งออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนหลัก และส่วนขยาย ซึ่งสอดคล้องกับวากยสัมพันธ์ของนามวลีและคำประสมในภาษาไทย เช่น หนังสือนิทาน เรือพาย ซึ่งคำว่า “หนังสือ และ เรือ” เป็นส่วนหลัก และคำว่า “นิทาน และ พาย” เป็นส่วนขยาย สำหรับโครงสร้างชื่อเรียกสถานที่ของคนไทเกาะกงนั้น ส่วนหลักจะเป็นภูมิประเทศ และส่วนขยายเป็นอาจจะมีและไม่มี ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ภูมิประเทศ+ (ลักษณะเฉพาะ)

คองม่วง	“คอง” เป็นส่วนหลัก “ม่วง” เป็นส่วนขยาย หมายถึง พื้นที่คลองที่มีต้นม่ะม่วง
คองบ้า	“คอง” เป็นส่วนหลัก “บ้า” เป็นส่วนขยาย หมายถึง พื้นที่คลองที่มีต้นสะบ้า
เกาะกะปิ	“เกาะ” เป็นส่วนหลัก “กะปิ” เป็นส่วนขยาย หมายถึงเกาะที่เป็นพื้นที่ทำกะปิ
เกาะเจ้า	“เกาะ” เป็นส่วนหลัก “เจ้า” เป็นส่วนขยาย หมายถึง เกาะที่เป็นของเจ้า
แหลมด่าน	“แหลม” เป็นส่วนหลัก “ด่าน” เป็นส่วนขยาย หมายถึงพื้นที่แหลมที่มีที่ตั้งด่าน
ปากคอง	“ปาก” เป็นส่วนหลัก “คอง” เป็นส่วนขยาย หมายถึง พื้นที่ติดกับริมคลอง
ปังลูง	“ปัง” เป็นส่วนหลัก “ลูง” เป็นส่วนขยาย หมายถึง สระน้ำหรือบ่อน้ำที่มีรูงในพื้นที่นั้น
นาเกลือ	“นา” เป็นส่วนหลัก “เกลือ”เป็นส่วนขยาย หมายถึง พื้นที่นาทำเกลือ
เสาธง	“เสา” เป็นส่วนหลัก “ธง” เป็นส่วนขยาย หมายถึง พื้นที่มีเสาธงอยู่นั้น

ภูมิประเทศ + (คุณสมบัติ)

คองยา	“คอง” เป็นส่วนหลัก หมายถึง คลอง “ยา” เป็นส่วนขยาย หมายถึง ยาว
ตลิ่งสูง	“ตลิ่ง” เป็นส่วนหลัก หมายถึง ตลิ่ง ๆ “

ภูมิประเทศ + ชื่อเฉพาะ

แหลมเป๊าะ	“แหลม” เป็นส่วนหลัก เป๊าะ เป็นส่วนขยาย หมายถึง แหลมมีชื่อเป๊าะ
เกาะปอ	“เกาะ” เป็นส่วนหลัก “ปอ”เป็นส่วนขยาย หมายถึง เกาะชื่อปอ
บึงคุณช้าง	“บึง” เป็ส่วนหลัก “คนช้าง” เป็นช่วยขยาย หมายถึง บึงของคุณช้าง

จากโครงสร้างของชื่อเรียกสถานที่ต่างๆ ของคนไทเกาะกงนั้นจะเน้นเรื่องภูมิประเทศส่วนหลัก เนื่องด้วยพื้นที่ในจังหวัดเกาะกงนั้นเป็นพื้นที่มีภูเขาและคลองที่เชื่อมต่อกับทะเลมากมาย การใช้โครงสร้างคำเรียกชื่อดังกล่าว ก็ได้แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทเกาะกงที่อยู่กับทะเลกับคลอง โดยได้ประกอบอาชีพเป็นนักประมงเป็นหลัก

โดยสรุป การเรียกชื่อสถานที่ด้วยยังใช้คำศัพท์เป็นภาษาไทยนั้น ได้แสดงให้เห็นว่า คนไทเกาะกงยังต้องการนำเสนออัตลักษณ์ชาติพันธุ์ผ่านชื่อสถานที่ แม้ว่าทางราชการกัมพูชาได้กำหนดให้เรียกชื่อเป็นภาษาเขมรก็ตาม แต่การเรียกชื่อสถานที่นี้ทำให้พวกเขาสามารถรับรู้ว่าคนที่ติดต่อนั้นจะอยู่ในกลุ่มเดียวกันซึ่งเป็นคนไทเกาะกงเหมือนกัน ถ้าหากว่าไม่ใช่เป็นคนในชุมชนก็ไม่สามารถรู้จักชื่อสถานที่

ดังกล่าวได้ ซึ่งจะเป็นแนวทางหนึ่งที่พวกเขาสามารถใช้ในการสื่อสารกันได้ในกลุ่มของตน

2. ลักษณะการใช้คำของคนไทเกาะกงกับการแสดงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์

การใช้ภาษาสนทนากันในชีวิตประจำวันก็ได้ช่วยแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ได้เช่นกัน นอกเหนือการเรียกชื่อดังกล่าวแล้ว การใช้ภาษาที่สามารถแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของคนไทเกาะกงนั้นคือ อาจกล่าวได้ว่าเป็นภาษาถิ่น (dialects) ที่มีความเกี่ยวข้องกับหมวดคำต่างๆ เช่น คำเรียกญาติ คำทักทาย คำลงท้าย และ คำนับเวลา

2.1 การใช้คำเรียกญาติ

กลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกง มีการใช้คำเรียกญาติเป็นภาษาไทย แต่มีปัจจัยบางส่วนที่ต่างจากภาษาไทยมาตรฐานในเรื่องการออกเสียงคำเรียกญาติโดยบางคำไม่มีวรรณยุกต์เนื่องจากได้รับอิทธิพลมาจากภาษาเขมร ในขณะเดียวกัน ก็ยังมีคำเรียกญาติในภาษาจีนมาใช้อีกด้วย ได้แก่ กง อี๋ กู๋ เตี่ย โซ้ และ กิ๋ม นอกจากนี้แล้วแม้ว่าคำเรียกญาติของคนไทเกาะกงจะมีการเรียกกันเป็นคำไทยก็ตาม แต่บางคำได้แปรเสียง หรือ ใช้คำอื่นแทนอย่างเช่น คำว่า แม่ คนไทเกาะกงจะออกเสียงว่า แมะ / mɛʔ^{3}/ หรือคำว่า ยาย คนไทเกาะกงจะเรียกว่า แก่ / kɛɛ^{1}/ หรือ แมะแก่ /mɛʔ^{3} kɛɛ^{1}/ แต่กรณีคนไทเกาะกงพูดภาษาเขมร จะใช้คำเรียกญาติภาษาเขมรเช่น /bɔɔŋ/ (พี่) /baŋʔoon/ (น้อง) /mɛɛ/ (แม่) /puk/ (พ่อ) /taa/ (ตา) /jiaj/ (ยาย/ย่า) เป็นต้น

จากการใช้คำเรียกญาติดังกล่าว ได้แสดงให้เห็นถึงการนำเสนอและประกอบสร้างอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกงที่ได้นำคำเรียกญาติของตนร่วมกับคำเรียกญาติเป็นภาษาจีน ในขณะเดียวกันก็จะมีการใช้คำเรียกญาติเป็นภาษาเขมรเมื่อได้พูดคุยกันคนกัมพูชา ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า คนไทเกาะกงกำลังปรับเปลี่ยนตัวเองให้เข้ากับสังคมกัมพูชายิ่งมากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่จะเริ่มใช้ภาษาเขมรมากกว่าผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน

2.2 การใช้คำลงท้าย

การใช้คำลงท้ายของคนไทเกาะกงในการสนทนาชีวิตประจำวันได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ทางเพศของผู้พูด ซึ่งผู้หญิงจะนิยมใช้คำว่า “จ้า” ผู้ชายจะใช้คำว่า “คับ” อย่างเช่น “ฉันไม่ค่อยจะรู้จ้า” และ “ผมมีลูกสองคนคับ” จากการสังเกตและสนทนากับคนไทเกาะกงเห็นว่า ไม่ค่อยนิยมใช้คำลงท้าย “คะ, ครับ,จ้า” มากนักโดยส่วนมากจะพูดแบบไม่มีคำลงท้ายบอกเพศเหมือนกับภาษาเขมร นอกจากการใช้คำลงท้ายเพื่อบอกเพศของผู้พูดแล้ว คนไทเกาะกงจะใช้คำลงท้ายที่บ่งบอกถึงสถานภาพของผู้พูดและสถานการณ์ที่ใช้ในการสื่อสารกับคนอื่น ซึ่งมีดังนี้ “ไม่มีอ๊ะ” “ต้องเช่นผีเน๊ะ” “บ้านยายลื้อเกี้ยงเขาลื้อไปไหนไม่ลู้หลอก” “ไม่เคยได้ยินเลย” “วัดนี่ ไทยเป็น เขมรเป็น วัดอื่น ๆ เขมรทั้งนั้นแหละ” “ผมเป็นคนไทเกาะกงนี่แหละ” “เห็นอยู่แม็บๆ” “ว่างั้นเหอะ” “เจอกันก็พูดภาษาไทยทั้งหมดกัน” “มาคุยกันนี่” “บางคังเชื่อมั้ง ไม่เชื่อมั้ง” และ “ของหนูเก๊ย”

คำลงท้าย “ อ๊ะ, เนะ,เนียะ, หลอก, เลย, นี่แหละ, นั้นแหละ, แม็บ, เหอะ, นี่, มั้ง, เก๊ย,หมดกัน” เป็นคำลงท้ายที่คนไทเกาะกงชอบใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน แต่จำนวนคำที่ใช้นั้นไม่มีจำนวนมากนักแล้วมีความแตกต่างกันจากคำลงท้ายในภาษาไทยมาตรฐานอย่างเช่นคำลงท้ายว่า “แม็บ, เหอะ, เก๊ย, หมดกัน” เป็นต้น กลุ่มคำลงท้ายนี้ก็ได้ช่วยให้รู้ว่าผู้พูดนั้นอยู่ในพื้นที่เกาะกง ซึ่งเป็นภาษาถิ่นกำเนิดของพวกเขา

2.3 การใช้คำทักทาย

จากการสังเกตและสนทนากับคนไทเกาะกงนั้นเห็นว่า การใช้คำทักท้ายกันนั้นขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่พวกเขาได้พบกันและความรู้จักกันอย่างเช่น

ถ้าพบกันช่วงเที่ยงจะทักว่า “กินข้าวยัง”
ถ้าพบกันระหว่างการเดินทางก็จะทักว่า “ไปไหนมา”
ถ้ามาหาผู้พูดที่บ้านหรือที่ทำงานจะทักว่า “เออมาทำอะไล”
ถ้าไม่ค่อยได้เจอกันนานแล้วหรือเป็นคนไปทำงานของนอกชุมชนจะทักว่า “มาเมื่อไหล่”
ถ้าสอบถามความสุขทุกข์กันก็จะทักว่า “เป็นไงบ้าง” เป็นต้น

ดังนั้น การใช้คำทักทายของคนไทเกาะกงจะเป็นการใช้ภาษาแบบเรียบง่าย ซึ่งจะใช้เป็นภาษาชาวบ้านทั่วไป ไม่ได้เน้นภาษาทางการ โดยไม่นิยมใช้คำ “สวัสดีครับ/ค่ะ” “สบายดีไหมครับ/ค่ะ” เป็นต้น

2.4 คำบอกเวลา

การใช้คำบอกเวลาของคนไทเกาะกงมีลักษณะเหมือนกับภาษาไทยมาตรฐานและมีลักษณะเฉพาะบางคำที่ แสดงให้เห็นถึงตัวตนของกลุ่มคนนี้ อย่างเช่น บ่ายหนึ่ง (13 นาฬิกา) สามโมงเย็น (15 นาฬิกา) เจ็ดโมงเย็น (19 นาฬิกา) แปดโมงคืน (20 นาฬิกา) เก้าโมงคืน (21 นาฬิกา) สิบโมงคืน (22 นาฬิกา) สิบเอดโมงคืน (23 นาฬิกา) และ สิบสองโมงคืน (24 นาฬิกา)

จากคำบอกเวลาดังกล่าว สังเกตเห็นได้ว่า มีลักษณะเฉพาะบางคำที่ได้บอกเวลาที่แตกต่างกันจากภาษาไทยในถิ่นต่างๆ เช่น สามโมงเย็น เจ็ดโมงเย็น แปดโมงคืน เก้าโมงคืน สิบโมงคืน สิงสองโมงคืน เป็นต้น นอกจากนี้ ก็ยังมีคำที่ใช้เชื่อมกับประโยคต่าง ๆ ที่ใช้แตกต่างกัน เช่น ตะก่อน หมายถึง ตั้งแต่ก่อน เมื่อก่อน เป็นต้น การใช้ลักษณะภาษาสำหรับคำบอกเวลาที่แตกต่างกันเช่นนี้ ก็ได้ช่วงแสดงให้เห็นตัวตนของคนไทเกาะกงที่แตกต่าง ๆ จากคนไทถิ่นอื่น ๆ ทั้งในประเทศไทยและนอกประเทศไทย

3. ชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกง

กลุ่มชาติพันธุ์ไทเกาะกงมีกิจกรรมสำคัญๆ ทั้งการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรม สังคมเศรษฐกิจ และการเมือง การเข้าร่วมในกิจกรรมดังกล่าว คนไทเกาะกงจะได้นำเสนอและปรับเปลี่ยนอัตลักษณ์ของตนเป็นไปตามสังคมที่อยู่ โดยเฉพาะการเข้าร่วมงานประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ อย่างเช่น งานผจุมเบ็ญซึ่งเป็นงานเทศกาลใหญ่ที่สุดของกัมพูชา ส่วนคนไทเกาะกงจะเรียกงานนี้ว่า งานวันสารท ผู้วิจัยได้เข้าร่วมงานนี้กับคนไทเกาะกงอยู่ที่วัดแปรกสวาย ซึ่งเป็นวัดที่มีคนไทเกาะกงมาทำบุญกันมากที่สุดในจังหวัดเกาะกง จากการเข้าร่วมงานนี้ โดยนำแนวคิดของ Saville-Troike มาช่วยอธิบาย ผู้วิจัยได้กำหนดการจัดงาน ผจุมเบ็ญ เป็นสถานการณ์การสื่อสาร และเหตุการณ์ที่อยู่ในงานวันผจุมเบ็ญ มีดังนี้

จากเหตุการณ์ที่ได้เกิดขึ้นในช่วงวันแรกของงานผจุมเบ็ญนั้น พบว่า มีฉากเกิดขึ้นอยู่ที่ศาลาฉันของวัดแปรกสวาย (คนไทเกาะกงจะเรียกว่า วัดคองม่วง) โดยมีผู้เข้าร่วมในงานนี้ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดและคณะ พระสงฆ์ คณะกรรมการวัด (ซึ่งเป็นชาวบ้านและผู้เฒ่าผู้แก่) และผู้คนที่มาร่วมทำบุญ สำหรับจุดมุ่งหมายของการเข้าร่วม คือ การมาทำบุญเพื่อส่งกุศลผลบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งเปรตที่ไร้ญาติ ส่วนลำดับการกระทำที่เกิดขึ้นในช่วงวันจัดพิธีนั้นเช่น การจัดสถานที่ตักบาตร การจัดสถานที่สวดนมต์

และแสดงพระธรรมเทศนา การจัดทำอาหารของกลุ่มคนในวัด การสวดมนต์ของพระสงฆ์ช่วงคณะผู้ว่าราชการจังหวัดได้มาถึง การฉันเพลของพระสงฆ์ และการรับประทานอาหารด้วยกันของผู้คนที่ได้มาทำบุญ ลำดับการกระทำที่พบ อาจจะวิเคราะห์ได้ดังนี้ คือ ผู้คนที่ได้มาช่วยงานวัดซึ่งส่วนมากเป็นคนไทเกาะกง จะพูดคุยกันช่วงทำอาหารและงานต่าง ๆ เป็นภาษาไทย แต่ช่วงที่พบคนนอกเข้ามาก็ได้ทักทายเป็นภาษาเขมร แล้วพระก็ได้สวดมนต์แบบเขมร และช่วงรับประทานอาหารด้วยกันหลังพระฉันเพลแล้ว คนไทเกาะกงก็เริ่มพูดคุยกันเป็นภาษาไทยด้วยใช้น้ำเสียงเป็นภาษาไทยที่ใกล้เคียงกับคนไทยในจังหวัดตราด แต่จะสังเกตเห็นได้ชัดเจนคือภาษาไทยของคนไทเกาะกงนั้นจะไม่มีใช้เป็นคำควบกล้ำ แล้วคำที่มีพยัญชนะต้น ร ก็เปลี่ยนมาเป็น ล ส่วนคำที่เป็นคำควบคล้ำ กว ขว คว ได้แปรเสียง เป็น ฟ เช่น กว่า แปรเสียงเป็น ฟ่า ยิ่งมากกว่านี้ คนไทเกาะกงได้ใช้ภาษาเป็นกันเองมากโดยมีเสียงดังเบา หัวเราะกัน และใช้ภาษาท่าทางมาช่วยเพิ่มความหมายให้ชัดเจนอีกด้วย สำหรับการพูดคุยกันในช่วงงานวัดนั้น สังเกตเห็นได้ว่า คนไทเกาะกงจะพูดคุยกันเรื่องการช่วยงาน การแบ่งทำหน้าที่ต่างๆ เช่น การทำกับข้าว การเตรียมตักข้าวและยกอาหารถวายพระสงฆ์ การพูดถึงงานประจำวันทั้งการประกอบอาชีพทำมาหากิน เป็นต้น ดังนั้น จากลำดับเหตุการณ์ดังกล่าว เห็นว่าคนไทเกาะกงจะใช้ภาษาไทยส่วนมากจะอยู่ในแวดวงชุมชนของตน ซึ่งถ้าเป็นงานหรือพิธีกรรมเป็นทางการจะใช้ภาษาเขมร ส่วนในงานนี้จะมีการใช้เครื่องมือสำคัญเช่น อาหารเป็นข้าวและกับข้าวแบบอาหารทะเลน้ำพริก ผัดเผ็ด เป็นต้น เครื่องดื่มก็เป็นน้ำดื่มที่ผลิตในกัมพูชา และน้ำดื่มตราสิงห์ที่นำเข้าจากประเทศไทย ดังนั้น กิจกรรมในงานผจุญเบญครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นการสื่อสารคนในชุมชนและนอกชุมชน โดยผ่านการใช้ภาษาเป็นเครื่องมือและการจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุความสำเร็จ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากข้อค้นพบของงานวิจัยนี้พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ไทเกาะกง จะเห็นว่า จากการศึกษาลักษณะภาษาของไทเกาะกง รวมทั้งอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ พบว่า มีการเชื่อมโยงกันระหว่างการใช้ภาษาไทยในการดำรงชีวิตอยู่ประจำวันทั้งเรื่องชื่อเรียกกลุ่มชาติพันธุ์ การตั้งชื่อคนไทเกาะกง ชื่อเรียกสถานที่ และการจัดพิธีกรรมต่าง ๆ รวมทั้งงานประเพณีวัฒนธรรมที่คนไทเกาะกงได้ปฏิบัติตั้งแต่เดิมและปรับเปลี่ยนไปตามสมัยกาลจนมาถึงปัจจุบัน ทั้งนี้ถือว่าเป็นภาพตัวแทนที่ได้แสดงให้เห็นถึงอัตลักษณ์ชาติพันธุ์ นอกเหนือจากนี้ในเรื่องชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสารจากงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานผจุมเบ็ญก็ได้ช่วยให้มองเห็นถึงตัวตนของคนไทเกาะกงได้เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Phakdeephasook (2018) และAngaphanitchakit (2014) ในเรื่องของการใช้กรอบแนวคิดในการศึกษาระหว่างภาษากับอัตลักษณ์ทั้งเรื่องการใช้ชื่อเป็นดรรชนีในการแสดงและประกอบสร้างอัตลักษณ์ เรื่องการเสนอภาพตัวแทน เรื่องชาติพันธุ์วรรณนาแห่งการสื่อสาร

การที่คนไทในเกาะกงได้แสดงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ของตนผ่านวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การเรียกชื่อกลุ่มชาติพันธุ์ของตน การตั้งชื่อบุคคลตามโครงสร้างแบบไทย การเรียกชื่อสถานที่ และการใช้ภาษา ได้แก่ คำเรียกญาติ คำลงท้าย คำทักทาย และคำบอกเวลา รวมทั้งการสื่อสารผ่านวัฒนธรรมและประเพณี ก็เพื่อนำเสนออัตลักษณ์ของตนเองให้แตกต่างจากกลุ่มคนกัมพูชาที่อยู่ในพื้นที่ ทั้งหมดนี้เป็นไปตามจิตสำนึกทางสังคมและประวัติศาสตร์ แต่ในขณะเดียวกัน คนไทในเกาะกงก็ยอมรับการปรับเปลี่ยนชื่อตามโครงสร้างแบบกัมพูชา เพื่อต้องการมีพื้นที่ทางสังคม เป็นการให้สังคมและรัฐกัมพูชารู้ตระหนักว่าพวกเขาก็เป็นคนในพื้นที่และต้องการดำรงชีวิตความเป็นอยู่ในชุมชนของตนอย่างมีความสุขในฐานะพลเมือง

ของรัฐกัมพูชา เหล่านี้ทำให้เห็นถึงลักษณะของการต่อรองทางชาติพันธุ์และการสร้างอัตลักษณ์ให้สังคม และรัฐกัมพูชายอมรับ ลักษณะเช่นนี้สอดคล้องกับ Kongsirirat (2005, p.78) ที่กล่าวถึงการสร้างและการต่อรองอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมว่า “อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์จะถูกสร้างหรือทำให้แตกต่างจากชาติพันธุ์อื่น ๆ ก็ต่อเมื่อกลุ่มชาติพันธุ์นั้น ๆ ไปมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่น อัตลักษณ์ที่ถูกสร้างขึ้นมานี้จะมีลักษณะของความเป็นพลวัตอยู่ตลอดเวลา โดยขึ้นอยู่กับบริบทสังคม การเมือง ความเป็นรัฐชาติ หรือกลไกในการต่อรองอำนาจ”

References

Adisak, S. (2015). **Thai people in Koh Kong.** Retrieved from http://www.aseanthai.net/ewt_news.php?nid=2454&filename=index

Angaphanitchakit, C. (2014). **Discourse Analysis.** Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)

Auer, P. (1998). **Code-Switching Conversation. Language, interaction and Identity.** Routledge.

Boonwanno, T. (2012). **Who is the Thai diaspora of Thai descent from Koh Kong.** Retrieved from https://prachatai.com/journal/2012/02/39041.

Brewer, J., D. (2000). **Ethnography.** Buckingham: Open University Press.

Court, C. (1972). **The Tones of Trat Dialect.** In Harris and R.B. Noss.J.G. (Ed.), A conference on Tai Phonics and Phonology (pp.47-49). Mahidol University

Keo, C., & Ly, V. (2009). **The ethnic groups in Cambodia. Lao and Thai ethnic groups in Cambodia.** Phnom Penh: Centre for Advanced Study.

Denzin, N., K, & Lincoln, Y., S. (2000). **Handbook of qualitative research.** Thousand Oaks: Sage Publication.

De Fina, A. (2007). **Code-switching and the construction of ethnic identity in the community practice.** Language in Society.

Joseph, J.E. (2004). **Language and Identity: National, Ethnic, Religious.** Hamphshire: Palgrave Macmillan.

Kasampolkoon, A. (2013). **"Bhalamueng Koh Kong" and "Patchantanakaropamakhatha"**: Buddhist literature and the represent of Thai Diaspora of Koh Kong citizens. Retrieved from http://ejournals.swu.ac.th/index.php/JOS/article/view/ 3835.

Knoblauch, H. (2005). **Focused ethnography.** The State of the Art of Qualitative Research in Europe, 6(3).

Hem, S., Hongsuwan, P., & Salee, B. (2021). **Ethnic Identity Construction of Tai Koh Kong in Cambodia.** Doi: 10.17051/ilkonline.2021.06136.

Hem, S., Hongsuwan, P., & Salee, B. (2022). **Language Use and Ethnic Identity of Tai Koh Kong in Cambodia.** Neuroquantology, 20 (10), 6468-6477.

Kongsirirat, S. (2005) Laotian Identity and the Identity Formation through Primary School Textbooks. **Journal of Humanities Naresuan University, 2** (2), 76-87)

Liamprawat, S. (2008). **The Study of Dialects: Family Language of Tai.** Silpakorn University. (In Thai)

Maxwell, J., A. (2005). **Qualitative research design: an interactive approach.** Thousand Oaks, CA: Sage publications.

Ministry of Planning. (2019). **The report of information of economic and society in Koh Kong province.** Ministry of Planning, Cambodia.

Phakdeephasook, S. (2018). **The relationship between language and Identity: and Approaches to Analyzing in Thai language:** Bangkok, Chulalongkorn University Press. (In Thai)

Rashid, M., C., V., & Goez, H. (2015). **The encounters and challenges of ethnography as a methodology in health research.** International Journal of Qualitative Methods, 1-16.

Schliesinger, J. (2011). **Ethnic groups of Cambodia. Vol. 3. profile of Austro-Thai-and Sinitic-speaking peoples.** Bangkok: White Lotus.

Yothaphiirom, P. (2008). **Patchan Khiri khet Koh Kong: Ancient province.** Phra Nakhon Sri Ayutthaya: Rajabhat Phra Nakhon Sri Ayutthaya. (In Thai)